

Marjut Vuorinen

15.2.2021

Kansallisarkisto
Veli-Matti Pussinen

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 15.1.2021 KA/26492/03.99/2020

Lausunto luonnoksesta Määräys valtion viranomaisten arkistoitavien asiakirjojen siirtämisestä Kansallisarkistoon

Yleistä

Kansallisarkisto ilmoittaa ottavansa vastaan arkistoitavia asiakirjoja ja tietoaineistoja 1.1.2021 alkaen pääsääntöisesti digitaalisessa muodossa. Kansallisarkisto kuitenkin ottaa kansallisen massadigitoinnin kautta vastaan viranomaisten pysyvästi säilytettävää analogista aineistoa, joka vastaanottamisen jälkeen digitoidaan ja jonka analoginen versio hävitetään. Tästä syystä olisi selkeämpää lähestyä asiaa kokonaisuuden kannalta ja todeta, että Kansallisarkisto ottaa vastaan pysyvästi säilytettävät analogiset aineistot massadigitoinnin kautta ja muuten pääsääntöisesti digitaalisessa muodossa. Muutenkin määräysluonnoksessa ja perustelumuihostiassa olisi hyvä kiinnittää huomiota selkeään esitystapaan. Esimerkiksi käytettäessä termiä *säilytysaika* tulee olla selvää tarkoitetaanko säilytysaikaa ”perinteisessä” mielessä vai tiedonhallintalain määritelmän mukaan.

THL kannattaa 40 vuoden siirtosyklistä luopumista. Tämä uudessa määräyksessä oleva muutos kannattaa tuoda nykyistä selkeämmin esille.

Massadigitoinnin ulkopuolelle on rajattu aineistot, jotka eivät fyysisten tai muiden ominaisuuksien perusteella sovellu helposti massadigitoitaviksi. Kansallisarkiston tulisi kehittää palvelujaan myös massadigitoinnin ulkopuolelle jäävän aineiston digitoimiseksi varmistaakseen erityisaineistojen säilyvyyden ja käytettävyyden. Esimerkiksi tutkimusaineistojen toisiokäytön mahdollisuudet jäävät heikoiksi, jos massadigitoinnissa digitoidaan vain paperiaineistot ja jos niihin liittyvät erikoisaineistot, esimerkiksi kuvantamistulokset, jäävät digitoimatta.

Perustelumuihostion yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan Kansallisarkistoon siirretään vain sellaisia arkistoitavia asiakirjoja, joilla on ajantasaiset päätökset säilytysajasta ja säilytysmuodosta. Muistion esitystapaa voisi tässä kohdin selkeyttää esimerkiksi hyödyntämällä suoremmin laissa olevaa muotoilua: ”Kansallisarkisto ottaa arkistoitavaksi sellaiset asiakirjat, jotka se on määrännyt pysyvästi säilytettäväksi / arkistoitaviksi. Kansallisarkisto voi määrätä sähköiseen muotoon muutettujen asiakirjojen alkuperäiskappaleet hävitettäväksi, jos tämä voi tapahtua vaarantamatta asiakirjan tai siihen sisältyvän tiedon säilymistä, eheyttä ja autenttisuuden toteamista sekä heikentämättä asiakirjan kulttuurihistoriallista arvoa tai oikeudellista todistusvoimaa.”

Marjut Vuorinen

15.2.2021

Määräys

2 § Määritelmät

Jää epäselväksi, mihin lakiin viitataan määritelmän seuraavassa kohdassa: ”Arkistoitavilla asiakirjoilla tarkoitetaan *lailla* arkistoitavien ja arkistolain 8 §:n 3 momentin nojalla pysyvään säilytykseen määrättyjä asiakirjoja.”

3 § Soveltamisala

Turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen pitkäaikaissäilytys tulisi ratkaista kansallisesti ja Kansallisarkiston kehittää ja tarjota sopivia palveluja. Tätä määräystä ei kuitenkaan sovelleta turvallisuusluokiteltuihin asiakirjoihin.

5 § Siirrettävien asiakirjojen muoto

”Sähköiseen muotoon muutetut arkistoitavat asiakirjat siirretään Kansallisarkistoon alkuperäisessä muodossa, jos Kansallisarkisto on määrännyt asiakirjat arkistolain mukaan arkistoitavaksi alkuperäisessä muodossa.” Määräyksen kohdan muotoilu on hiukan epäselvä, kun käytännössä tarkoitetaan perustelumuistion mukaan siirtämisestä sekä analogisessa että sähköisessä/digitaalisessa muodossa, jos Kansallisarkisto on niin määrännyt.

6 § Siirtävän viranomaisen vastuut ja velvollisuudet

Massadigitoinnin tiekartalla olevien viranomaisten ongelma on resurssien vähyyys vaikka Kansallisarkisto vastaa digitoinnin kustannuksista. Jos viranomaisten pitää omalla kustannuksella digitoida erityisaineistot, voivat siirrot Kansallisarkistoon jäädä tekemättä, mikä ei tue aineistojen pitkäaikaissäilyttämistä, käytettävyyttä, toisiokäyttöä ym. Erityisaineistot kuten röntgenkuvat ovat lisäksi paperilomakkeita haastavampia ja samalla kalliimpia digitoitavia.

7 § Menettelytavat erityistilanteissa

Arkistoinnista vastaava taho tulisi kuvata selkeämmin määräyksessä: Jos arkistonmuodostajan/tiedonhallintayksikön toiminta on päättynyt, niin arkistoinnista vastaa se, jonka hallussa aineisto on, ja viime kädessä vastuu on ohjaavalla viranomaisella.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Tiedonhallintajohtaja

Aleksis Yrttiaho